

264146 - ئەر كىشى باللىرىنى تەرىپىلەۋاتقان تالاق قىلىۋەتكەن ئايالغا نېمىلەرنى قىلىشى كېرەكلىكى

تۇغرىسىدا

سۇئال

بىر كىشى ئايالنى يىنىشقلى بولمايدىغان تالاق قىلىۋەتتى، ئۇ ئايالدىن بىر قىز ۋە ئىككى ئوغلى بار بولۇپ، تالاق قىلىنغان ئايال باللىارنىڭ ھالدىن خەۋەر ئېلىۋاتىدۇ، ئەر ئۇلارغا ئاللاھنىڭ ئىزىنى بىلەن تۇرىدىغان ئوي ۋە باللىارنىڭ نېقىسىنى تولۇقلاب بېرىۋاتىدۇ، ئۇلار بۇ ئىشتا سوت مەھكىممىسىگە بارماستىن چىرايلىقچە پۇتۇشكەن، ئاللاھنىڭ پەزلى بىلەن پۇتۇشكەن مەبلەغنىڭ سوت مەھكىممىسى ھۆكۈم قىلىپ بېرىدىغان مەبلەغدىن بىر ھەسسە كۆپ ئىكەنلىكى بىلنىدۇ، بۇ ئادۇكاتنىڭ قارشى سورىماقچى بولغان ئىككى مەسىلە بار: ئۇلارغا تولۇقلاب بەرگەن ئوي سايماڭلىرىدىن بۇزۇلغانلىرىنى ئەر تەرەپ رىمونت قىلدۇرۇپ بېرىمدو ياكى رىمونت ھەققىنى پۇتۇشكەن نېقىدىن ئايىۋالامدۇ؟ يەنە، تالاق قىلىنغان ئايالغا بېرىلىدىغان ماددى -ھوقۇقنى بىلشنى مەقسەت قىلىدۇ، تۇرالغۇ ئۇينىڭ ئەسلىھەلرىنى ئەرنىڭ تولۇقلاب بېرىشى كېرەك بولامدۇ؟ ئىددەت نېقىسى دەيدىغان نېپىقە بارمۇ؟ ئۇلار ئەر كىشىدىن مەنپەئەتلەندۈرۈش ۋە كىيىن بېرىلىدىغان نېقىنگە خىلاب ھالدا ئىددەت نېقىسى تەلەپ قىلغان ئىدى. سۆزنى ئۇزارتىۋەتكەنلىكىم ئۇچۇن ئۆزۈر ئېيتىمەن، لېكىن مەسىلە مۇھىم بولغاچقا بىرەر كىشىگە زۇلۇم بولۇپ قالماسلىق ئۇچۇن تەپسىلى بايان قىلىش كېرەك بولۇپ قالدى، ئاللاھ سىلەرگە ياخشى مۇكاپات ئاتا قىلسۇن.

تەپسىلى جاۋاب

بارلىق گۈزەل ماختاشلار ئالەمەرنىڭ پەرۋەردىگارى بولغان ئاللاھقا خاستۇر. پەيغەمبىرىمىز مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامغا، ئۇنىڭ ئائىلە تاۋابىئاتلىرى ۋە ساھابىلىرىغا ئاللاھ تائالانىڭ رەھمەت ۋە سالاملىرى بولسۇن.

بىرىنچى:

ئەگەر ياراشقىلى بولمايدىغان تالاق قىلىنغان ئايال ھامىلدار بولمسا، ئۇنىڭغا نېپىقە ۋە تۇرالغۇ ئوي بېرىلمەيدۇ، بۇنىڭ دەلىلى: مۇسلىم (1480) شەئبىيدىن نەقىل قىلغان ھەدىستە، ئۇ مۇنداق دېگەن: مەن پاتىمە بىنتى قەيسىنىڭ يېنىغا كېرپ، ئۇنىڭدىن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئۇنىڭغا چىقارغان ھۆكمى توغرۇلۇق سورىدىم، ئۇ مۇنداق دېدى: مېنى ئېرىم كەسکىن تالاق قىلدى، مەن تۇرالغۇ جاي ۋە نېپىقە توغرىسىدا ئۇنىڭدىن شىكايدەت قىلىپ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ يېنىغا باردىم، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ماڭا تۇرالغۇ ئوي ۋە نېپىقە بۇيرۇپ بەرمەي، مېنى ئېنى ئۇممۇ مەكتۇمنىڭ ئۆيىدە ئىددەت تۇتۇشقا بۇيرىدى». مۇسلىمنىڭ يەنە بىر رىۋايتىدە: ئۇ ئايال مۇنداق دېگەن: مەن بۇ ئىشنى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا بايان قىلدىم، پەيغەمبەر

ئەلەيھىسسالام: سىزگە نېپقە ۋە تۇرالغۇ ئۆي بېرىلمەيدۇ دېدى. ئېبۇ دا قۇدۇنىڭ رىۋايىتىدە: سىز ھامىلدار بولمىسىڭىز، سىزگە نېپقە بېرىلمەيدۇ دېگەن.

ئىككىنچى:

مەنپەئەتلەندۈرۈش نىكاھ قىلغاندا توپلۇق مەھرى بېكتىلمىگەن، بىرگە بولۇشتىن ئىلگىرى تالاق قىلىنغان ئايالغا بېرىلىدۇ، بۇ توغرىدا ئاللاھ تائالا مۇنداق دەيدۇ:

لَاجْنَاحَ عَلَيْكُمْ إِنْ طَلَقْتُمُ النِّسَاءَ مَا لَمْ تَمْسُوْهُنَّ أَوْ تَفْرِضُوا لَهُنَّ فَرِيضَةً وَمَتَعْوِهُنَّ عَلَى الْمُؤْسِعِ قَدْرُهُ وَعَلَى الْمُقْتَرِ قَدْرُهُ مَتَاعًا
بِالْمَعْرُوفِ حَقًّا عَلَى الْمُحْسِنِينَ

تەرجىمىسى: ئەگەر سىلەر ئاياللىرىڭلارغا يېقىنچىلىق قىلىمай ياكى مەھرى تەينلىمەي تۇرۇپ ئۇلارنى تالاق قىلساڭلار (يەنى نىكاھىڭلارغا ئالغان ئايال بىلەن بىر يەردە بولمىغان ياكى مەھرىنى مۇئەيىھەنلە شتۇرمىگەن شارائىتتا) ئۇنى قويۇۋەتسەڭلار، سىلەرگە ھېچ گۇناھ بولمايدۇ، لېكىن ئۇنىڭغا مۇئىتە (بەلكىلىك مىقداردا پۇل - مال) بېرىشىڭلار كېرەك، ئۇلارغا پۇل - مال بېرىڭلار، باي ئۆز ھالىغا يارشا، كەمبەغەلمۇ ئۆز ھالىغا يارشا بەرسۇن، (بۇ) ياخشى ئادەملەرنىڭ ئۆتەشكە تېڭىشلىك مەجبۇرىيىتتىدۇر. [سۇرە بەقەرە 236 - ئايەت].

كۆپچىلىك پىقەى ئالىملەرنىڭ قارىشىدا: بىرگە بولۇپ بولغاندىن كېيىن تالاق قىلغان بولسا، ئۇ ئايالغا مەنپەئەتلەندۈغان نەرسە بېرىش ۋاجىپ ئەمەس، لېكىن ئۆزىنىڭ ھالى ۋە قادر بولالايدىغان مىقداردا بىرنهرسە بېرىش ياخشى. بۇنىڭ تەپسىلاتى ئىلگىرى (126281) - نومۇرلۇق پەتۋادا بايان قىلىنغان.

ئۇچىنچى:

بىرىنچى ۋە ئىككىنچى قېتىم تالاق قىلىپ، يېنىشىۋالماي ئىددەت توشۇپ كەتكەن بولسا، ئايال كەسکىن تالاق قىلىنغان بولىدۇ، ئۇ ئايالغا ئىددەت جەريانىدا نېپقە بېرىلىدۇ.

ئەمما ئۈچ تالاققا ئوخشاش ئۆزۈل-كېسىل تالاق قىلىنغان بولسا، ئىلگىرى پاتىمە بىنتى قەيسىنىڭ ھەدىسىدە زىكىر قىلىنغاندەك، تالاق قىلىنغان ئايالغا نېپقە ياكى تۇرالغۇ - ئۆي بېرىلمەيدۇ.

تۆتنىچى:

تالاق قىلىنغان ئايال باللارنى تەربىلەۋاتقان بولسا، بۇ ئايالغا تۇرالغۇ ئۆي بېرىش مەسىلىسىدە پىقەى ئۆلىمالىرى: تۇرالغۇ ئۆي قىلىپ بېرىش تەربىيلەندۈغان بالنىڭ دادىسىنىڭ ئۆستىدە بولامدۇ؟ ياكى ئانىسىنىڭ ئۆستىدە بولامدۇ؟ ياكى ئانىسىغا نېپقە بېرىدىغان كىشىلەرنىڭ ئۆستىدە بولامدۇ؟ ياكى ھۆكۈم قىلغۇچىنىڭ ئىجتىهادى بويىچە ئۆينىڭ ئىجارىسىنى تالاق قىلغۇچى ئەر

بىلەن تالاق قىلىنفۇچى ئايال بىرگە بېرىمدى؟ ئايالنىڭ تۈرىۋاتقان ئۆيى بولسا شۇ كۈپايدە قىلامدى؟ ئەگەر تۈرىدىغان ئۆيى بولمسا ئۇلارنى دادا بىر يەرگە ئورۇنلاشتۇرامدۇ؟ دېگەندەك ئوخشىمىغان قاراشلاردا بولدى. بۇنىڭدىكى ئاخىرقى سۆز ھەسەن بەسىرى رەھىمەھۇللاھنىڭ سۆزى. بۇ ھەقتە تېخىمۇ تەپسىلى مەلۇمات ئوچۇن 220081 - نومۇرلۇق سوئالنىڭ جاۋابىغا قارالسۇن.

[هاشىيەتى ئىبنى ئابىدىن 3-توم 562 - بەت. شەرھىل خۇرشى 4-توم 218-بەت. پىقەي ئىنسىكىپپىدىيىسى 17-توم 313 - بەت.]

تالاق قىلغۇچى ئەر باللىرىنىڭ تۈرالغۇ جايلىرىنى تولۇقلاب بېرىشكە مەسئۇل بولغان بولسا - تۆۋەندە بايان قىلىمىز - تالاق قىلىنفۇچى ئايالنىڭ باللىرىنىڭ ھالىدىن خەۋەر ئالغان مۇددەتتە باللىار بىلەن بىرگە تۈرۈشنى شەرت قىلىش ھەققى بار، ئۇ ئايالنىڭ ئائىلىسىدىكىلەر بىلەن بىرگە تۈرىشى ياكى ئۇ ئايالغا ئايىرم ئۆي ئىجارە ئېلىپ بېرىش كېرىك بولمايدۇ.

ئەر - ئايال ئىككىيەلەن ئايالنىڭ ئۆز ئائىلىسىدە ياكى ئۆزىگە خاس ئۆيىدە تۈرىشىغا كېلىشىسى بولىدۇ.

بەشىنچى:

تالاق قىلىنفۇچى ئايال ئەرنىڭ باللىرىدىن خەۋەر ئالدىغان بولسا، ھەنبەلى مەزھىبىدە، گەرچە تەربىيىگە ياردەم قىلىدىغانلار بولسىمۇ، ئايال ئەردىن تەربىيەلەش ھەققى تەلەپ قىلسا بولىدۇ.

"مۇنتەھىل ئىرادات" دېگەن كىتابتا: بالىنى ئېمىتكەنگە ئوخشاش، باللىرىنىڭ ھالىدىن خەۋەر ئېلىشىقىمۇ باشقىلارغا بەرگەندەك ئەجىر بېرىپ تۈرگۈزۈشقا ئانا ھەممىدىن لايق دېيلەگەن. "شەرھى مۇنتەھىل ئىرادات" 3-توم 249 - بەت.

مالىكى مەزھەبىتە: تەربىيەلەش كە ئەجىر بېرىلمەيدۇ.

ھەنەفى ۋە شافئى مەزھەبىلەرde بۇ مەسىلىدە تەپسىلى قاراشلار بار. پىقەي ئىنسىكىپپىدىيىسى 17 - توم 313 - بەتكە قارالسۇن.

ئالتنچى:

ئەر كىشى باللىرىغا نەپقە بېرىشى كېرىك، تۈرالغۇ، يېمەك - ئىچمەك، كىيمى - كېچەك، مەكتەپ ۋە داۋالاش رەسمىيەتى ۋە ئۇلار ئېھتىاجلىق بولدىغان نەرسىلەرنىڭ ھەممىسى نەپقىنىڭ قاتارىدىن ھېسابلىنىدۇ.

بۇنىڭ مىقدارى تۈرىۋاتقان يەرنىڭ ئۆرپ - ئادىتى بويىچە ۋە ئەرنىڭ ئىقتىسادى ئەھۋالى بويىچە بېكىتلىنىدۇ، بۇ توغرىدا ئاللاھ تائالا مۇنداق دېگەن:

لِيُنِقْ ذُو سَعَةٍ مِنْ سَعَةِ وَمَنْ قُدِرَ عَلَيْهِ رِزْقُهُ فُلْيِنْقٌ مِمَّا آتَاهُ اللَّهُ لَا يُكَافِدُ اللَّهُ نَفْسًا إِلَّا مَا آتَاهَا سَيَجْعَلُ اللَّهُ بَعْدَ عُسْرٍ يُسْرًا

تەرجىمىسى:**باي ئادەم (ئايالنى ۋە بالسىنى) ئۆزىنىڭ بايلقىغا يارشا تەمنلىسىن، رىزقى تار قىلىنغان ئادەم ئاللاھنىڭ ئۇنىڭغا**

بەرگىنگە يارشا تەمینلىسىۇن (يەنى ھەر ئادەم ئۆزىنىڭ ئىقتىسادىي ئەھۋالغا يارشا خراجەت قىلىسۇن). ئاللاھ ئىنساننى پەقەت تاقىتى يېتىدىغان ئىشقاڭلا تەكلىپ قىلىدۇ (يەنى پېقىر ئادەمنى باينى تەكلىپ قىلغان ئىشقا تەكلىپ قىلمايدۇ)، ئاللاھ قىيىنچەلىقتن كېيىن ئاسانلىقنى بېرىدۇ (يەنى پېقىرلىقتن كېيىن بايلىقنى بېرىدۇ) تالاق سۈرسى 7-ئايدەت.

بۇ شەھەرلەرنىڭ ۋە كىشىلەرنىڭ ئەھۋالنىڭ ئوخشىمايدىغا ئىشقا قاراپ ئوخشاش بولمايدۇ.

ئۇلار ئىشلىتىدىغان ئائىلە ئۇسکىنلىرى رىمۇنت قىلىشقا ئېھتىياجلىق بولسا: نەپقە مەبلىغى ئۇلار ئېھتىياجلىق بولىدىغان يېمەك-ئىچمەك ۋە باشقۇ لازىمەتلىكەرگە يەتسە، ئۇ نەرسىلەرنى رىمۇنت قىلدۇرۇپ بېرىش شۇ مەبلەغدىن بولىدۇ، نەپقە مەبلىغى ئۇنىڭخا يەتمىسە، ئۇلار بۇ ئۇسکىنلىھەرگە ئېھتىياجلىق بولسا، ئۇنى رىمۇنت قىلدۇرۇپ بېرىش دادىنىڭ پۇلدا بولىدۇ، چۈنكى ئۇ نەپقە ئىچىگە كېرىدۇ.

ئاللاھ تائالا ھەممىدىن ياخشى بىلگۈچىدۇر